

RECENSION

Russell Crowe i *American Gangster*

Originaltitel American Gangster
Svensk titel American Gangster
Regi Ridley Scott
Producent Brian Grazer, Ridley Scott
Manus Steven Zaillian
Foto Harris Savides
Roller Russell Crowe, Denzel Washington, Chiwetel Ejiofor, Cuba Gooding Jr., Josh Brolin, Ted Levine, Armand Assante m fl
USA 2007
Längd i tid 2 tim 37 min
Censur från 15 år
Distributör United International Pictures AB (UIP)

American Gangster

Stilig är ett ord som man ofta förknippar med Ridley Scotts filmproduktioner. Han har en fallenhet för det estetiskt tilltalande ytskiktet i en filmisk berättelse och stundtals lyckas han para ihop detta med en riktigt begåvad historia. Så som han gjorde i sina tre odiskutabla mästerverk *Alien*, *Blade Runner* och *Thelma & Louise*.

Alla dessa tre filmer har tajta manus med originell karaktärsfördjupning och oväntade, smarta vändpunkter. Sedan dess har det varit lite si och så med tonträffen. Den mest lyckade film han gjort efter *Thelma & Louise* är "svärd och sandal"-filmen *Gladiator* med Russel Crowe i huvudrollen. Men han är långt ifrån sin storhetstid i början på 80-talet och i början på 90-talet. Själva den visuella stilen behärskar han dock fortfarande vilket han bevisar här när han låter ett New York i skiftet från 60-tal till 70-tal skimra i mättade färger. Detta är en "Based on a true story"-berättelse där man får följa den svarta gangsterbossen Frank Lucas (Denzel Washington) under hans snabba uppgång och fall. Lucas är chaufför och livvakt åt en mindre bemärkt boss, Bumpy. Bumpy dör i hjärtattack i och det uppstår ett maktvakuum efter Bumpys död som Lucas genast fyller.

Han har en affärsidé som är nog så inspirerad av den då poppiga japanska management-teorin. Inga mellanhänder. Lågt pris. Snabbare tillgång på gatan. Lucas åker till Vietnam under brinnande krig och tar sig in i Den gyllne triangeln, där opiumfälten finns, med hjälp av korruperade amerikansk militär. Där gör han affärer direkt med källan, en kinesisk general (Ric Young) som framställer mängder med hundraprocentigt ren heroin. Lucas smugglar heroinet från Vietnam till USA med militärflyg och det landar på gatan i New York, billigare och bättre än något annat.

Detta borde skapa stora problem för Lucas och då inte i första hand från polisen, utan från konkurrerande gangstergrupperingar. Men Lucas väg upp till maktens topp är i princip ostörd. Det är en av svagheterna i filmen. Han tar över hela heroinmarknaden och alla andra storskurkar låter honom göra det och han blir snuskigt rik, flyttar in i ett stort vitt mansion och kallar upp hela sin fattiga släkt från South Carolina till New York.

Men någon är efter honom och det är Richie Roberts (Russell Crowe igen). Roberts är en omutlig knarkspanare, komplett med klichéartat haltande privatliv och infekterad vårdnadstvist med sin

exfru (Carla Gugino). Roberts får ganska tidigt dumstruten på sig inom kåren eftersom han hittar en miljon dollar i omärkta sedlar utan att fiffla undan dem. För det finns en annan del i berättelsen som handlar om den grasserande korruptionen inom polisen. Lucas betalar av poliser för att de ska titta åt andra hållet. Likadant är det med den amerikanska militären. Det är en intressant vinkel som tyvärr inte utvecklas särskilt mycket.

När Roberts intensifierar sina spaningar mot Lucas med sin grupp trogna knarkspanare vill man att tvekampen på allvar ska börja. Men den sätter aldrig igång egentligen. Det nät av antagonister (italienska maffian, korruperade snutar, konkurrerande svarta kriminella i Harlem, besvikna släktingar) utnyttjas dåligt här. De flesta sitter lugnt i båten och det är långt ifrån den spännande "katt och råttor"-lek som fanns i t ex *Heat*. Filmen är lång (157 min.) och ändå får man en känsla av Scott inte hunnit med att skapa en tillräckligt spännande intrig som ändå ska föra detta snygga bygge framåt. Här finns istället ett sorts expositions-tänkande utan dramatisk energi. Under de sista fyrtio minuterna lyfter berättelsen och äntligen får man se en skymt av Lucas inre raseri. En av de bästa scenerna blir när Lucas och Roberts tar en fika och pratar. Ett laddat möte. Där ser man hur enkelt det kan vara att skapa lite behövlig, psykologisk spänning.

Istället för att visa den intressanta (och förhoppningsvis besvärliga) vägen till makten för Lucas läggs krutet mer på att visa hans stora familjeliv och det helt gnistfria förhållandet med skönhetsdrottningen Eva (Lymari Nadal).

Slå på teven, Ridley och titta på *The Wire* som rör sig i liknande kvarter men har allt som den här storyn till stor del saknar. Intensitet. Spänning. Psykologi. Utveckling.

American Gangster innehåller många tjusiga scener man kan vila i och överlag ett fint skådespeleri. Det som drar ner skildringen till en ljummen medelnivå är att formen här helt besegrat ett från början lovande innehåll.

Krister Bergman